

## חנב"ו

ליובל שן

לעברית המודרנית יש הקדושים והמעונים שלה, הגיבורים והתליינים. אבל על כולם מאפיל אליעזר בן יהודה, שדמותו המלכותית נישאת מעל כמונומנט נשגב בהיסטוריה של ישראל. הרי הוא, בכישורו, באנרגיה הנפשית שלו ובאהבה שכלבו, יצר את מה שנראה כבלתי אפשרי: הקמת השפה העתיקה לתחייה, ועל שום כך העלתה אותו העברית המעריצה לכס המלכות הלינגוויסטי.

אלי, לעומת זאת – בניגוד לבן מולדתי הגאון – מתייחסת העברית בזלזול קר של סלע רם, הניצב בגאווה בלב אוקיינוס השפות האחרות.

מאחורי ההסתערות שלי על הסלע הזה, שנמשכה חצי שנה והתרחשה באולפן, לא עמדו שום כישורים, והיא הסתיימה בכישלון חרוץ. לפעמים, ברגעי חסד, העברית עוקבת בגיחוך אירוני קל אחר יכולת הג'אגלינג הווירטואוזית שלי, שהתפתחה מתוך חוסר הכישרון הפנומנלי שלי לשפות. אני מלהטט לפה ולשם בחמש מאות מילים עבריות, אולי אלף, שבכל זאת הצלחתי לגרד מהסלע.

אבל למרות היחס של העברית כלפי, אני התאהבתי בה. חמש מאות, או אולי אלף המילים האלה עוררו בי רגשות אסתטיים בלתי רגילים. זה לא עניין של ידיעת השפה. ההרמוניה של השפה, טוהר הנעורים ועומק החכמה, ההתנגנות הפיוטית, הססגוניות ואפילו הניחוחות, כל אלה כאילו נשאבים היישר לדם, דרך המחט של האינטואיציה.

הצהרת האהבה שלי לחלוטין לא משפיעה על העברית. כפי שהיא זלזלה בי עד עכשיו, כך היא ממשיכה לזלזל בי. אבל אני... אני

martyrs – מעונים  
hangmen – תליינים  
overshadows – מאפיל  
is raised – נישאת  
sublime – נשגב  
לקום לתחייה - to be resurrected  
מעריצה – admiring

זלזול – scorn, disrespect  
ניצב – עומד

הסתערות – assault  
כישורים – qualifications  
חרוץ – diligent  
עוקבת – following  
גיחוך – chuckle  
מלהטט – juggle  
לגרד – to scratch, to pry

התנגנות – playing (of music), melody  
פיוטית – lyrical, poetic  
ססגוניות – colorfulness  
ניחוח – smell  
נשאבים – to be pumped into  
מחט – needle

הצהרה – declaration  
לחלוטין – completely

אֹכִיכָה לה! אני אֶחָפֹן את הדמיון והפנטזיה המצויים אצלי בשפע, ו... ומה? ואמציא מילה עברית חדשה! זהו בדיוק! אני רוצה, ולו לרגע, להיות בן יהודה מיקרוסקופי, בן יהודה של מילה מומצאת אחת.

אני יושב בבודקה, ביתן השמירה שלי, וחושב מה יכולה להיות המילה העברית החדשה הזאת. ואם כבר הזכרתי את הבודקה, אספר קצת גם עליה. למה שלא אספר, אם הבודקה שלי היא הכי מפורסמת בדרום תל-אביב? בעצם, בכל תל-אביב. ואולי גם בכל הארץ. בכל המזרח התיכון, ואולי גם בעולם כולו אי אפשר למצוא בודקה כזאת. זוהי הבודקה שהפורטרט שלה פורסם כבר פעמיים בעיתון הכי נחשב בישראל. היא זו שהקדשתי לה סיפורים רבים.

לפני כשמונים שנה היתה עוד בודקה מפורסמת אחת, עשויה זכוכית. היא ניצבה בשאנז אליזה בפריז, ובתוכה, כאקט של פרסום עצמי, ישב במשך עשר שעות ביום ז'ורז' סימנון המהמם, ותקתק על מכונת הכתיבה שלו שישים עמודי טקסט מדי יום (איזו פוריות!) על המפקח מגרה. אבל איפה הוא עכשיו, ז'ורז' סימנון, ומי זוכר את בודקה הזכוכית שלו?

והבודקה שלי – הגה היא, פה! בתל-אביב. אני יכול אפילו לציין את הכתובת, אין לי מה להסתיר. לה גארדיה 1.

הבודקה שלי מכושפת. זאת ניחשתי ברגע שהתחילה להגיע לשם המוזה, לגעת באצבעה בכתפי ומייד להיעלם. אני לא טוען שאי פעם ראיתי אותה, אבל אני יודע שהיא ביקרה פה על פי האור הכסוף הבלתי מוכר שהבודקה מתמלאת בו פתאום. הנשמה נעשית קלילה כל-כך, שהיא מסוגלת לרחף בשמי הארץ. וכשהיא חוזרת לגוף היא נושאת על כנפיה רעיונות ועלילות לסיפורים קצרים וארוכים. היא מעניקה לי יכולת לשלוט במילים – החומר הכי בלתי נשלט בטבע. רק אני יודע שהבודקה מכושפת. לא קשה לנחש מהו ערכה האמתי. יום אחד עלה בי רעיון לקנות את הבודקה מהחברה שבה אני עובד כשומר, וכך להבטיח איכשהו את עתידם של צאצאי הרחוקים. שאלתי את מנהל המשק:

אוכיח, להוכיח – to prove  
מצויים – available  
שפע – abundance  
אמציא, להמציא – to invent

ביתן – בית קטן

פורטרט – portrait  
הקדשתי, להקדיש – to dedicate

זכוכית – glass  
אקט – act  
מהמם – amazing  
תקתק, לתקתק – to click, type  
מכונת כתיבה – typewriter  
פוריות – fertility, productivity

לציין – לומר  
כתובת – address

מכושפת – bewitched  
ניחשתי, לנחש – to guess  
מוזה – muse  
להיעלם – to disappear  
טוען, לטעון – to claim  
כסוף – silvery  
קלילה – light  
מסוגלת – able  
לרחף – to hover  
כנפיים – wings  
עלילות – plots  
מעניקה- נותנת  
לשלוט – to control

צאצאים – offspring  
מנהל משק – economic manager

פיוטיות – poetic

אחסוך, לחסוך – to spare  
הנחתי, להניח – to let go

השיב, להשיב – לענות

לדיראון עולם – לתמיד  
ישעשע, לשעשע – to amuse  
אספנים – collectors

מרשים – impressive  
ממוצע – average  
שיער שיבה – gray hair  
אצילי – noble  
הבעה – expression  
מקרינה, להקרין – to exude  
לקוחות – clients

רכב – מכונית  
אדיב – מנומס – polite  
ספג, לספוג – to absorb  
בלבית – boss (slang)  
חביבי – pal (from Arabic)  
טופחים, לטפוח – to pat  
צובטים, לצבוט – to pinch  
סולד, לסלוד – to detest

סחבקות – friendliness (from Arabic)  
בחילה – nausea

נרכשו – נקנו  
מדים – uniform  
גזרה – cut  
מותניים – hips  
מונך – low

"אני יכול לקנות את הבודקה?"  
"אתה יכול לקנות כל מה שאפשר לקנות בכסף. גם את הבודקה."  
לפעמים האדם הפשוט הזה מפליא אותי בפיוטיות דיבורו.  
"ובמה היא עולה?"  
"ששת אלפים שקל."

"מה ששת אלפים שקל?! זה הרי מחיר של בודקה חדשה. ופה לא מדובר אפילו ביד שנייה, אלא עשירית. הבודקה כמעט בת חמש עשרה."

אחסוך מכם את המשך המיקוח עם מנהל המשק. זה לא ממש מעניין. אבל לעניין הבודקה לא הנחתי. נכנסתי למנהל הכספים. הוא דווקא כן ידע מי אני, מכיוון שקרא את הסיפורים שלי. שאלתי שוב אותה שאלה:

"אני יכול לקנות את הבודקה?"  
"בשביל מה אתה צריך אותה?" השיב מנהל הכספים בשאלה משלו.  
"רק בבודקה אני יכול לכתוב."  
"חמש מאות שקל."

חוקרי הספרות, לתשומת לבכם: המחיר המצחיק הזה ייזכר מעתה לדיראון עולם. יום אחד הוא עוד ישעשע את האספנים...

עכשיו כמה מילים על מי שנמצא בבודקה. כלומר, עלי. אני נראה מרשים: גובה ממוצע, שיער שיבה אצילי. הבעת הפנים הנעימה מקרינה חכמה. כלפי הקוחות שמגיעים לחברה ומחנים את רכבם בחניון שבו ניצבת הבודקה, אני תמיד אדיב ומנומס. זה מעורר אצל הישראלים המשוחררים, שלא ספגו חינוך אירופאי קלאסי, גל של רגשות חבריים: הם קוראים לי 'בִּלְבִּית' ואפילו 'חֲבִיבִי', טופחים על כתפי, והפתוחים ורחבי הלב שביניהם גם צובטים לי בלחי. אני כל כך סולד מהסחבקות הזאת, שהיא אפילו גורמת לי בחילה.

אבל לפני זמן קצר הכול השתנה לטובה. המניות של חברת השמירה שבה אני עובד נרכשו על-ידי חברה אירופית, בלגית, או אולי הולנדית. כל העובדים קיבלו מדים חדשים: מכנסיים בגזרה מותאמת להפליא, ז'קט עם שלושה כפתורים, בעל קו מותניים מונמך

עכשיו נשאר רק להסדיר עניינים פורמליים מול האקדמיה ללשון,  
כדי שלאף אחד לא יהיה ספק למי שייך הקרדיט על המצאת המילה  
מנב"ו.

צווארון – collar  
בינוני – medium  
עניבה – tie  
בורדו – maroon  
גינונים – manners  
שרועים – lying  
נפנוף – wave  
ניעור – shake  
מעודן – refined  
מאופק – reserved

כבולים – tied up  
מהפנט – hypnotizing  
פריט – item  
נדיר – rare  
התענג, להתענג – to enjoy

אחראי – in charge  
אולם תצוגה – showroom  
להצטופף – to crowd  
נחנקת – stifled

עולצת – שמחה  
הגדרתי, להגדיר – to define  
נוהגת – to be in the habit of

מנכ"ל – CEO  
טמונה – is hidden  
עלולים – might  
בבון – baboon

להסדיר – to arrange

מעט, ועם צווארון בגודל בינוני. והעיקר – עניבת פסים, בשחור, בורדו ולבן. התחלתי להיראות כמו חבר פרלמנט. אבל לא בכנסת הישראלית, שם חברי הכנסת, עם גינונים של קיבוצניקים, יושבים שרועים בכורסאותיהם, חולצותיהם פתוחות למחצה והם צועקים ממקומותיהם תוך נפנופי ידיים וניעור הראש. לא. אני מזכיר אולי חבר פרלמנט דני, עם הליכה מלכותית, תנועות מעודנות, גינונים אלגנטיים וקול רגוע ומאופק.

זה דבר מוזר: הישראלים המשוחררים, הפשוטים, שאינם כבולים לגינונים כלשהם, הפסיקו לטפוח על כתפי ולצבוט לי בלחי. אני חושב שמה שמהפנט אותם כמו נחש קוברה, זו העניבה – פריט נדיר ביותר בישראל. בדרך כלל עניבה עונבים פעם אחת בחיים: בחתונה. לכן, בימים הראשונים, כל מי שהתענג על המראה המרשים והבלתי רגיל שלי, קרא לי "חתן". אחר-כך המרחק גדל עוד יותר. התחילו ללחוץ את ידי לשלום, ולהגיד: "אתה נראה ממש מנהל!"

אט-אט התחלתי להאמין שגם אני, כמו רבים בחברה שלנו, מנהל. אחד מנהל מחלקת מחשבים, אחר מנהל מכירות, שלישי אחראי על אולם התצוגה – ומה אתי? מנהל של מה אני? אני הרי לא מנהל החניון, שבו יכולות להצטופף שישים מכוניות בתל-אביב הנחנקת מחוסר מקום.

אני מנהל הבודקה, זה מה שאני! תחת ניהולי נמצא מטר מרובע אחד. אבל גם זה לא מעט בתל-אביב העולצת והיקרה. אחרי שהגדרתי את מקומי האמתי בהיררכיה של החברה, הבנתי שיש לי מה להביא לעברית שנוהגת לזלזל בי כל-כך.

מנהל בודקה! שתי המילים האלה, כשלעצמן, מופרות מזמן ואין בהן שום חדש. אבל אם נקצר ונאחד אותן, כפי שעושים בעברית על ימין ועל שמאל, תתקבל מילה חדשה, מחוברת: מנב"ו, שלא נופלת בכלום מהמילים מנכ"ל או תפוז. אמנם טמונה פה סכנה מסוימת – אנשים בעלי מוח אסוציאטיבי מעודן עלולים לחשוב לעצמם: "אולי הבנאדם הזה הוא מנהל הבבונים?" לא ולא! הרי מי שמגיע לחניון אלה אנשים, ולא קופים. אם כי... לפעמים...